

ПРОЄКТНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ»: СУТНІСТЬ, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ

PROJECT METHODS OF TEACHING CADETS IN THE DISCIPLINE “THEORY AND PRACTICE OF WORKING WITH PERSONNEL”: ESSENCE, CHARACTERISTICS AND STAGES OF IMPLEMENTATION

У статті зазначено, що сьогодні, у першу чергу, потрібні нові сучасні концепції і технології підготовки офіцерів-управлінців, що спроможні надихати підлеглих на активні бойові дії, на виконання службово-бойових завдань, проводити ефективну роботу з особовим складом тощо.

Визначено основні вимоги держави до якостей майбутніх офіцерів Національної гвардії України: відданість українському народові, високий рівень професійної компетентності, розвинуті особистісні якості офіцера-керівника, здатність керувати підлеглими в будь-яких умовах, психологічна готовність до дій в екстремальних умовах, володіння іноземною мовою та інші.

Констатовано, що організація проектної діяльності курсантів повинна бути спрямована на формування навичок і вмінь вирішення професійних, особистісних проблем підлеглих під час організації роботи з особовим складом у підрозділах НГУ, попередження конфліктів, нестатутних відносин, налагодження взаємовідносин у знов створених підрозділах, згуртуванні військових колективів за допомогою створення проєктів, що стосуються діяльності посадових осіб у військових частинах НГУ.

Для спонукання курсантів до пошукової активності на заняттях з дисципліни «Теорія і практика роботи з персоналом» їм пропонувалися кейси-ситуації з життя підрозділів Національної гвардії України, що стимулювали взаємодію в мікрогрупах, організаційно-комунікативні та інші способи вирішення службових, особистісних та колективних проблем підрозділів тощо.

Зазначено, що тематику проєктів було розроблено на основі найбільш важливих проблем службово-бойової діяльності та основних напрямів роботи з персоналом Національної гвардії України.

Запропоновано такі етапи для організації роботи курсантів над проєктами за дисципліною «Теорія і практика роботи з персоналом»: етап підготовки до проєктування; етап реалізації пошукового дослідження; етап формулювання висновків дослідження та оформлення результатів; етап захисту; етап підведення підсумків тощо.

Ключові слова: майбутні офіцери Національної гвардії України, професійна підготовка, робота з персоналом, проєктні методи навчання.

The article states that today new modern concepts and technologies for training officer managers are needed, capable of inspiring subordinates to active combat operations, to perform service and combat tasks, to conduct effective work with personnel, etc. The main requirements of the state for the qualities of future officers are determined: devotion to the Ukrainian people, a high level of professional competence, developed personal qualities of a senior officer, the ability to manage subordinates in any conditions, psychological readiness for action in extreme conditions, proficiency in a foreign language, and others. It was stated that the organization of project activities of cadets should be aimed at developing skills and abilities to solve professional and personal problems of subordinates when organizing work with personnel in NGU units, preventing conflicts, non-statutory relations, establishing relationships in newly created units, and uniting military teams by creating projects related to the activities of officials in NGU military units.

To encourage cadets to be active in the classroom on the discipline «Theory and practice of working with personnel», cadets were offered case studies from the life of units, which stimulated interaction in microgroups, organizational, communicative and other ways of solving service, personal and collective problems, etc. It was noted that the topics of the projects were developed on the basis of the most important problems of service and combat activities and the main areas of work with personnel.

The following stages are proposed for organizing the work of cadets on projects in the discipline «Theory and practice of work with personnel»: the stage of preparation for design; the stage of implementation of exploratory research; the stage of formulating research conclusions and formalizing the results; the stage of defense; the stage of summing up.

Key words: future officers of the National Guard of Ukraine, professional training, work with personnel, project-based teaching methods.

УДК 378.2

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/87.45>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Чепель М.О.,

докт. філос.,

начальник кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Навчально-наукового інституту роботи з персоналом Національної академії Національної гвардії України

Данилюк І.М.,

ст. викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Навчально-наукового інституту роботи з персоналом Національної академії Національної гвардії України

Постановка проблеми. Українська держава четвертий рік захищається від нападу агресора та потребує реформування усіх сфер, від яких залежить її обороноздатність, у тому числі військової освіти. Реалії на полях битви показали, що, в першу чергу, потрібні нові сучасні концепції і технології підготовки офіцерів-управлінців, що спроможні надихати підлеглих на активні бойові дії, на виконання службово-бойових завдань, проводити ефективну роботу з особовим складом тощо.

Проведений нами у попередніх дослідженнях аналіз рівня готовності молодих офіцерів до роботи з особовим складом, показав, що 12% відчують певні тимчасові труднощі, 15% - не завжди знаходять вірні варіанти дій під час індивідуальної роботи, 16% - мають труднощі у вирішенні конфліктних ситуацій тощо.

Першочергового розв'язання, на нашу думку, потребують такі суперечності, що існують у системі підготовки майбутніх офіцерів НГУ: між вимогами

держави та командування до професійних і особистісних якостей, що потрібні військовому керівнику та вадами традиційних технологій навчання, що реалізуються у ВВНЗ при навчанні курсантів; між складністю роботи з підлеглими, призваними за мобілізацією під час війни, та недостатнім рівнем підготовленості молодих офіцерів до роботи з такою категорією особового складу.

Аналіз наукових джерел і публікацій.

Аспекти історії, становлення і розвитку військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів в Україні досліджено науковцями М. Нещадимом, В. Ягуповим, Й. Варієм, Є. Литвиновським та іншими. Питання підготовки курсантів у ВВНЗ розроблялися О. Диденком, О. Керницьким, А. Савицькою, П. Онипченком, Ю. Кузем, О. Міршуком та іншими.

Теоретико-методологічні засади проектної діяльності досліджувалися А. Макаренком, О. Коберник, С. Сисоєвою, Н. Ничкало, М. Лазаревим, В. Оконєм та ін.

Педагогічні аспекти та особливості підготовки майбутніх офіцерів як військових керівників знайшли своє відображення у роботах науковців: підвищення управлінської компетентності військових керівників (О. Бойко), педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх офіцерів НГУ (Р. Пристінський), підготовка льотчиків-інструкторів (П. Онипченко), формування готовності майбутніх офіцерів до миротворчої діяльності (А. Савицька), формування соціально-правової компетентності майбутніх офіцерів НГУ (О. Данильченко) тощо. Однак, особливості навчального процесу на основі застосування методу проєкту під час підготовки курсантів до роботи з особовим складом у наукових дослідженнях розкрито не зовсім повно.

Аналіз же вимог керівних документів та наукових праць з питань підготовки офіцерів показав, що основні вимоги держави до якостей майбутніх офіцерів НГУ такі: відданість українському народові, високий рівень професійної компетентності, розвинуті особистісні якості офіцера-керівника, здатність керувати підлеглими в будь-яких умовах, психологічна готовність до дій в екстремальних умовах, володіння іноземною мовою та інші [1].

Метою статті є розкриття сутності, змісту, етапів організації навчального процесу на основі застосування методу проєкту під час навчання курсантів дисципліні «Теорія і практика роботи з персоналом».

Виклад основного матеріалу. У дослідженні порушеної нами проблеми застосовані системний, суб'єктно-діяльнісний, проєктний, проблемний підходи до пошуку знань, про їх взаємозумовленість та взаємовплив, застосування під час вивчення педагогічних явищ.

Термін «проєкт» (в перекладі з латинської «projectus») визначається як «план, задум, прообраз якого-небудь об'єкта, виду діяльності» [2].

А науковці вважають метод проєктів одним з найефективніших, що поєднує під час творчої навчальної діяльності сукупність пошукових, дослідницьких та проблемних методів [3].

Представники «прагматичної педагогіки» у XX столітті наголошували, що проєктом може бути будь-яка діяльність, спрямована на рішення якої-небудь проблеми, виконана самостійно групою учнів, об'єднаних спільним інтересом, що сприяє розвитку інтелектуального інтересу [4].

На думку М. Фіцули, для реалізації проєктної методики необхідна значуща у дослідницькому плані проблема, яка вимагає вивчення або практична, теоретична важливість очікуваних результатів, визначення проблеми і відповідних задач дослідження, обговорення способів оформлення результатів; збір, систематизація і аналіз отриманих даних; оформлення результатів та їх презентація [5].

На наш погляд, проєктна діяльність курсантів у ВВНЗ активно сприяє їх зацікавленості у вивченні тем дисциплін, підвищує практичну зорієнтованість занять, розвиток інтелектуальних здібностей при вирішенні проблем роботи з особовим складом у підрозділах НГУ.

Сьогодні організація проєктної діяльності курсантів повинна бути спрямована на формування навичок і вмінь вирішення професійних, особистісних проблем підлеглих під час організації роботи з особовим складом у підрозділах НГУ, попередження конфліктів, нестатутних відносин, налагодження взаємовідносин у знов створених підрозділах, згуртуванні військових колективів за допомогою створення проєктів, що стосуються діяльності посадових осіб військових частинах НГУ.

Основними видами проєктів при навчанні майбутніх офіцерів дисципліні «Теорія і практика роботи з персоналом» у ВВНЗ запропоновано такі:

- професійно-орієнтовані або прикладні проєкти, що безпосередньо спрямовані на вирішення проблем теорії і практики роботи з персоналом у підрозділах НГУ;
- інформаційні проєкти, що спрямовані на збір, аналіз та узагальнення інформації, що стосуються теорії і практики роботи з персоналом у підрозділах НГУ (мають на меті пошук та аналіз проблем, формулювання пропозицій командуванню, розробку практичних рекомендацій по їх вирішенню);
- креативні проєкти, що спрямовані на розвиток творчих здібностей для застосування їх у сфері теорії і практики роботи з персоналом у підрозділах НГУ.

Тематику проєктів було розроблено на основі найбільш важливих проблем службово-бойової діяльності та основних напрямів роботи з персоналом у НГУ, наприклад:

1. Система роботи з особовим складом.
2. Структура та організаційна діяльність органів по роботі з особовим складом.

3. Організація інформування в частинах і підрозділах НГУ.

4. Організація національно-патріотичної підготовки в частинах та підрозділах НГУ.

5. Організація інформаційної роботи в частинах та підрозділах НГУ.

6. Соціально-правовий захист військовослужбовців.

7. Організація індивідуальної роботи у підрозділі.

8. Робота заступника командира роти по роботі з особовим складом щодо виявлення девіантної поведінки у військовослужбовців.

9. Організація морально-психологічного забезпечення виконання службово-бойових завдань.

10. Міжнародний досвід реалізації морально-психологічного забезпечення виконання службово-бойових завдань.

11. Морально-психологічне забезпечення миротворчих операцій.

12. Організація культурно-просвітницької роботи в підрозділі.

В основу тематики також було покладено історичні віхи розвитку України, події національно-визвольних змагань, героїчні вчинки військовослужбовців ЗС України, НГУ тощо.

Також одним з важливих завдань проєктного навчання ми вважаємо формування у курсантів м'яких комунікативних навичок (soft skills), які вважаються нами важливою умовою для забезпечення успішної роботи офіцерів з підлеглими у підрозділах НГУ.

А це такі навички та уміння [6]:

1. Уміння розуміти себе та керувати своїми емоціями, співпереживати та будувати міцні товариські стосунки, емпатію тощо.

2. Навички роботи в команді: ділитися знаннями та досвідом, гуртувати підлеглих та досягати спільних цілей, запобігати конфліктам тощо.

3. Навички комунікації: слухати та розуміти інших; уміння лаконічно висловлювати свої думки, точно передавати інформацію.

4. Уміння створювати позитивне та продуктивне середовище у підрозділі.

5. Навички креативної роботи: аналізувати проблеми, критично мислити генерувати ідеї, бачити перспективи тощо.

6. Уміння мотивувати інших людей, спрямовувати усю команду на шляху до досягнення цілей служби.

7. Уміння ставити цілі, застосовувати оптимальні методи їх досягнення, переборювати на цьому шляху труднощі та перешкоди.

8. Уміння розподіляти час (тайм-менеджмент).

Такі навички особливо ефективно формуються саме у процесі виконання професійно-орієнтованих навчальних завдань та проєктів, що відображають специфіку виконання службово-бойових завдань підрозділами НГУ.

Нами запропоновано такі етапи для організації роботи курсантів над проєктами за дисципліною «Теорія і практика роботи з персоналом»:

1. На етапі підготовки до проєктування: визначення та конкретизація теми, мета, завдань, послідовності роботи. Формується склад учасників або робочі групи. Чітко визначається форма звітності та строки роботи.

2. Етап реалізації дослідження: покрокова дослідницька діяльність згідно визначених курсантам завдань. Методична допомога викладача у визначенні методів навчання, пошуку джерел інформації, поради щодо можливих форм представлення результатів дослідження.

3. Етап формулювання висновків дослідження та оформлення результатів: формулювання висновків згідно виконаних завдань, практичного значення для спеціальності та службово-бойової діяльності підрозділів НГУ, підготовка звіту та його оформлення, відпрацювання презентацій.

4. Етап захисту: представлення курсантами результатів проєкту у визначеній кафедрою формі за встановленими вимогами у методичних рекомендаціях для курсантів з вивчення дисципліни.

5. Етап підведення підсумків: складання рейтингу курсантів за підсумками роботи, заохочення курсантів за кращі проєкти.

Для спонукання курсантів до пошукової активності на заняттях з дисципліни «Теорія і практика роботи з персоналом» створювалися курсантам пропонувалися кейси-ситуації з життя підрозділів НГУ, що стимулювали взаємодію в мікрогрупах, пропонувалися організаційно-комунікативні та інші способи вирішення службових, особистісних, колективних проблем тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зазначено, що сьогодні, у першу чергу, потрібні нові сучасні концепції і технології підготовки офіцерів-управлінців, що спроможні надихати підлеглих на активні бойові дії, на виконання службово-бойових завдань, проводити ефективну роботу з особовим складом тощо.

Визначено основні вимоги держави до якостей майбутніх офіцерів НГУ: віданість українському народові, високий рівень професійної компетентності, розвинуті особистісні якості офіцера-керівника, здатність керувати підлеглими в будь-яких умовах, психологічна готовність до дій в екстремальних умовах, володіння іноземною мовою та інші.

У статті розкрито сутність, зміст, етапи організації навчального процесу на основі застосування методу проєкту під час навчання курсантів дисципліни «Теорія і практика роботи з персоналом». Основними видами проєктів при навчанні майбутніх офіцерів у ВВНЗ запропоновано такі: професійно-орієнтовані або прикладні проєкти, інформаційні проєкти, креативні проєкти, що спрямовані

на розвиток творчих здібностей для застосування їх у сфері теорії і практики роботи з персоналом у підрозділах НГУ.

Запропоновано такі етапи для організації роботи курсантів над проєктами: етап підготовки до проєктування; етап реалізації дослідження; етап формулювання висновків дослідження та оформлення результатів; етап захисту; етап підведення підсумків тощо. У подальшому планується розробка пакетів практичних завдань для курсантів, що відображають функції НГУ та особливості роботи з персоналом у різних умовах служби військовослужбовців.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Данильченко О.А. Модель формування соціально-правової компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. Вип. 82. 2022. С. 36–40.
2. Керницький О.М. Педагогічна технологія формування психологічної готовності курсантів-льотчиків до льотної діяльності у вищому закладі військової освіти. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2014. Вип. 7. С. 168–174.
3. Хацановський В. С. Підготовка персоналу миротворчих контингентів Збройних Сил України як педагогічна проблема. *Військова освіта*. 2016. Вип. 2. С. 58–66.
4. Єремєєва В.М. Технологія вивчення основ дидактики. Житомир : Житомир. держ. пед. ун-тет, 2011. С. 79–140.
5. Фіцула М. М. Педагогіка : вид. 2-ге, випр., доп. Київ, Академвидав, 2007. 560 с.
6. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у здобувачів – один з важливіших чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного університету*. 2020. No 2. С. 162–167

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 31.10.2025

Дата публікації: 20.11.2025